

Fårene på Drejø skov

En spørgelistebesvarelse skrevet af Jens Hansen

Indledning ved Ole Højrup

Nationalmuseets Etnologiske Undersøgelser begyndte sit arbejde med indsamling af beretninger i 1941 med den opgave at belyse den forindustrielle bondekultur. På museerne havde man mængder af indbo og også en del redskaber. Dialektforskerne havde siden 1600årene samlet et kolossalt materiale om bøndernes sprog, medens Dansk Folkemindesamling fra 1906 samlede fortællinger, viser og beretninger om folketro og festliv. I sidste stund fik NEU den opgave at få gamle bønder til selv at skrive om dagliglivet, således som de selv havde oplevet det.

Som et eksempel på disse beretninger følger et uddrag af en besvarelse af spørgeliste nr. 9 om den daglige pasning af heste, kreaturer og får. Den er skrevet i 1951 af forhenværende gård-ejer Jens Hansen, der blev født 1881 i en gård på 28 tønder land, hvoraf de 4 var dårlig strandeng. Besætningen var i hans drengetid 2 heste og 1 plag, 4-5 køer, 1-2 kvier og en omgangs-tyr hvert 4. år. Dertil kom 1 vædder og 8-10 får, der gav 10-12 lam, og 3-4 svin. Gården lå på den østlige bakkede ende af Drejø. Faderen havde købt gården, og Jens Hansen var opkaldt efter den tidligere ejer, som havde oplevet udskiftningen og udflytningen i 1832.

Beretteren deltog i et nímåneders kursus på Tune Landboskole i 1901-02 og havde været soldat i Nyborg 1904. Ellers boede han på Drejø hele sit liv bortset fra de sidste år. Han besad en solid tradition, og var samtidig en dygtig landmand, der var vågen over for alle faglige nyheder. Han nåede at skrive 2520 sider til NEU, der har hans samling på listen over planlagte bøger.

Ole Højrup, f. 1924, museumsinspektør, Nationalmuseet, »Landbokvinden«, 1964, »Levnedsløb i Sørbymagle og Kirkerup kirkebøger« I-II, 1963-65, »Herregårdsliv« I-VIII, 1980-82, »Søens Folk« I-IV, 1985-86.

NEU er igang med en ny indsamling af landboerindringer. I Jens Hansens slutning vil man se, at det gamle materiale kan række hånden til det nye med skildringen af en forordnings utilsigtede virkninger.

Fårestien

Fårene havde altid et særligt rum at gå løse i, og det kaldtes »fårehus«. Det var beliggende i den østre ende af staldbygningen grænset op til hakkelsefoderloen og med udgang til gavlen, senere en overbygget port. Gulvet var af hensyn til aftræk af overflødigt vand kun den bare jord, hvorpå strøelsen lagdes. Fårene gik løse, til de skulle lemme. Så blev vædderen og enkelte får bunden, for at de ikke skulle træde på de små lam. Det traf, at et får fik 3 lam. Så blev det skilt fra de andre for bedre at kunne passe dem og var mindre udsat for at vrage det ene, hvad der ikke var så sjældent, når de gik i flokken. Et sådant vraget lam blev da dækket op ved flaskesut og komælk, og man kaldte det »dæklam«.

I fårehuset var høhæk og krybben et hele. Den var lavet af et ca 10 tom. bredt bundbrædt med en 4 tom. høj forkant, hvorpå træmmeværket, der skulle holde høet, var sat, med en liste for oven, således, at hvert rum dannede en firkantet ramme til hvert enkelt får, ca 3/4 alen pr. får. Krybben var opslået i modsat side af døren, her ind imod hakkelsefoderloen, hvorfra de fik deres foder, havre og hø. Desuden var der et vandkar, som altid stod fyldt med vand, så de kunne drikke efter behag, og det bestod af en overskåren tønne...

Foder

Fårene fik som regel altid hø. Godt kløverhø blev altid reserveret dem. De fik også ærtehalm og byghalm, når der var knapt på høet. Havreavner eller småfoder fra tærskning og afrensning var dem meget kærkommen, især når de opdagede, at der var lidt havrekærner, der kunne falde på bunden af krybben. Selv om disse kærner ikke var så vægtige, så tog de dem for gode varer. Et får er i det hele taget et nøjsomt husdyr.

Lyng og fodring med blade kendes ikke her.

Får, der skulle fedes, fik havre og grutning udrørt i vand, et meget yndet foder, de kunne strides om at få. Lammene fik, så snart de begyndte at springe op i krybben for at tage de fine blade af høet, altid et foderrum for sig selv, således at de gamle får ikke kunne stjæle det fra dem, hvad de gerne ville gøre, når der blev sat havre af til lammene.

Nogen tilberedning af fårenes foder foretoges ikke og de fik ikke salt eller mineralfoder før efter århundredskiftet...

En foderdag for fårene var: om morgenen renses krybben for alle gamle foderrester, og der tildeles dem det kærnefoder, havre, rent eller event. blandet med havreavner. Når dette bliver ædt, får de hø i hækken og vand i baljen. Middag en tot hø. Ved køernes fodertid om eftermiddagen renses krybben og igen en givt havre, hø og vand som om morgenen.

Efter 90'erne, da man begyndte at avle lidt roer, fik de en lille klat finskårne, men først efter århundredskiftet, da man avlede mange roer, fik fårene en større givt ca. to pr. får fordelt ad to gange om dagen, ellers samme foder som angivet, og lammene fik i deres indelukke al den havre, de ville æde foruden lidt fint hø.

Pasningen af fårene om vinteren foretoges altid af den, der gav kørerne. Om sommeren var det mere tilfældigt, men lige til først i 80'erne var det den gamle mand på gården, ham fader fik gården efter...

Strøning

I fårehuset blev der ikke gerne strøet med lang frisk halm, da det derved var meget besværligt at skille ad under rensningen (når der skal »røts«). Fårene muggedes som regel en gang hver anden måned, idet man blev ved at strø ovenpå til gødningen generede at æde af krybben. Man kaldte det »å røt fouerhøvs«. Det foregik med greb og trillebør (møjbøren), hvorpå det førtes til møddingen. Andre redskaber kan ikke bruges, da gødningen er så sammentrædt, at det kun kan tages med greb.

Der blev strøet med halm og så ofte, som det var nødvendigt for at holde tørt, thi strøelsen måtte ikke blive våd og snavset (skii'et), at den klæber ved ulden, da den derved forringes betydelig som en 1. classes salgsvare, ja kan endog blive så snav-

set, at den ikke kan renvaskes, og så er den helt ubrugelig. Man har ikke brugt at lægge tørv hos fårene. Det har altid været karlenes eller mændenes arbejde at strø under fårene. I min tid har jeg selv gjort det...

Græsningssteder og græsning

De arealer, der af ejendommens ager og eng benyttes til græsning, var de i omdriften henliggende græsmarker, samt strandengen (Mejlhovedet, mellemhovedet, det der ligger mellem den faste ø og skoven, skovhovedet), 4 td ld., samt det areal, der ligger langs klinten imod vest. Græsning på fælles-ejen havdes knapt, 1/2 td. ld. i Søndersø, som er nærmere beskrevet under »høslæt«.

Dette areal blev til udskiftningen deraf i 1884 i fællesskabstiden lejet ud til eventuelle interesserede. Efter udskiftningen, da hver fik sit eller sine mål, lejede hver enkelt sine mål ud eller benyttede dem selv. Efter århundredskiftet er der mange, der har solgt sine i Søndersø værende mål til andre interesserede. Disse søsmål ligger ca 6 km fra gården. Den iøvrigt anførte strandeng ligger ca. 1 km. fra gård og agermark.

De forskellige nævnte græsningsarealer var ikke indhegnet. Strandengen blev først indhegnet i 1914 med dansk stålgærdenet og opsat på cementpæle, som jeg selv støbte i det år cemen-ten var billig. Dette hegn blev sat for at hegne for får og lam, da man ikke længere kunne holde dem fra naboernes marker, der på dette tidspunkt avlede roer, og dem kunne lammene ikke holdes fra på anden måde. ...Agermark og dele af engen blev benyttet af heste og køer, medens fårene græssede den tørre del af engen, den ydre halvdel, der var gennemskåren af den del af skovvejen, der kaldtes Rendestedet. Arealet her består af engang i tiderne opskyllet strandsand (en proces der forøvrigt foregår årlig) og derfor en meget dårlig græsbund, som vi kalder »Soiebrøiket«...

Til gården her havdes ingen græsning på øer eller holme... men Henning Hansen ejede en lille holm Flæskholm til hvilke deres får blev sejlet over til sommergræsning. Det foregik pr. jolle: Dette skete når de blev forårsklippet, og lammene fulgte med. Det var ingen særlig begivenhed, idet et får kun er lille og af ringe vægt, og derfor let at tumle af et par mand, der tager

Th. Lundbye: Aftenlandskab med får på en kæmpehøj. 1845.

en i hver ende og løfter dem lige ombord, efter at jollen er lagt til ved den lille primitive stenbro. De sejles til holmen og udlosses på samme måde som de toges ombord, kun den forskel at her er ingen bro, men jollen lægges på langs af strandbredden og fårene løftes lige ud over rælingen af båden og plumpes lige i vandet og sopper selv i land. Vandet er nu ikke koldt, og det gør dem intet. Fårene gik der til efter høst, så kom de hjem på stubgræsset og samlede de spildte aks fra høstningen, hvad fårene i helhed altid gjorde i de dage. Da skrælpøjedes agrene ikke, men blev først afgræsset, før den egentlige vinterpløjning fandt sted hen på efteråret.

Båden, der brugtes til sådan transport, var en mindre fælles båd og ejedes af alle fire skovgårde, og den kaldtes den lille skovjolle, og brugtes til mindre færdesbrug (»fæersbrøv«) for eks. i en travl tid med hestene, kunne en mand altid sejle en tur til mølleren efter et par sække grutning, en klat gryn og mel til baging o.s.v. Den gang var man godt mandskab på gårdene og lidt hestekraft, så var en sådan sejltur en aflastning af hestenes arbejde og kan i vore dage regnes lig en

biltur til byen, mens hestene gør markarbejdet. Havet er øboens landevej...

Udbindingen af fårene skete så tidlig om foråret, som der var græsspir til dem, de havde som køerne godt af det første friske græs, det gav mere mælk til lammene... Fårene kom ikke på vinterstald, før vintervejret lagde hindringer for, at fårene kunne bjerge føden, og det kunne de ikke længere end til den første sne og barfrost lukkede alle muligheder for at finde græs i så store mængder, at ernæringen kunne opretholdes. Fåret er ellers et meget nøjsomt dyr, der kan æde meget, men hjælpe sig med lidt, både af kvalitet og kvantitet, og det gælder både for sommer og vinter. I sommerens sviende tørke kunne de friste livet med meget sparsomt græs og dertil stå i tøjlr i en bagende sol uden af få en drik vand, men de blev jo i gamle dage flyttet tidlig om morgenen, før duggen gik af græsset. Den gang stod man op før solen og gik ud at flytte, og det var også meget sjældent, at man da vandede et får, om det aldrig var så varmt, hvilket man i den nyere tid finder uforeneligt med god pleje... Den gamle Jens Hansen (det var ham fader fik gården efter) passede altid at flytte fårene, og han havde altid den skik at have tøjrkøllen stående hjemme ved porten og tog den på skulderen, nakken, som man sagde, når han skulle ud at flytte... Fårene blev klippet 2 gange om året i maj og til sidst i september måned...

Vi trak aldrig fårene i hus for utidigt vejr, som vi gjorde med heste og køer, men i læ bag en grøft. Fårene er de mest fortrædelige dyr at trække med, der kan tænkes. At få et kobbel får på 5-7 stykker at trække i hus om aftenen er et træls arbejde, thi når man tager hele tøjret med hæl med hjem, kan det give et stort arbejde at rede ud, når tøjrene smøges af hovederne. Tøjrene tages af hvert får og lægges på om morgenen, og da kan der være bøvl med at få de rigtige tøjlr på de rigtige hoveder, der ikke er lige store, og når man tror man er færdig, så står man med et lille hovedlag til et stort hoved eller modsat... En anden årsag, til at fårene blev ude, kan nævnes, at så længe at to får kommer på græs, bliver de mindre gode at holde rene, da gødningen bliver blød og sølet, og derfor kan de svine ulden forfærdelig til. Det er to vægtige grunde for, at fårene ikke gerne kommer i hus, før de bliver der fast...

Når fårene går løse, er det meget ofte, man ser dem gå ned til stranden og drikke af det salte havvand. Det er ikke godt

for dem, når de får sådan en uvane, da de gerne deraf får løs mave, og da tilsøles ulden på hale og bagparti meget af den flydende gødning, der sætter sig i store knolde. Det kan hændes, at et sådant lam af spyfluen kan blive befængt med dennes larver. Fluerne lægger æg inde ved huden, der er snavset og her sidder de og udklækkes til larver, der så kan æde sig ind gennem huden og ind i de indvendige bløde dele på dyret; og det er hændt at et dyr kan dø deraf, hvis man ikke opdager det, og det er en pinefuld død at blive opædt levende. Det er derfor meget vigtigt at vogteren og flytteren af får er agtpågivende over for får eller lam, hvad enten de er løse eller bundne... Man kan som regel se det, når der er noget i vejen med dem. Da går de og vifter med halen og sparker med bagbenene. Da er det om hurtigst muligt at få fat i lammet og få eftersat om det muligvis skal være bleven befængt med de omtalte larver. Viser det sig, at formodningerne er rigtige, da er det kun om at befri det for dets plageånder. Det sker ved først at renklippe hele dyrets bagparti for den tilsølede uld, som er et besværligt arbejde. Jeg har selv prøvet det to-tre gange og kan derfor beskrive det sådan: Når ulden er fjernet, undersøger man, hvor larverne befinder sig i huden, som regel lige bag lyskepartiet, og da er det om at få larverne fjernet, inden de går helt ind gennem kødet. Når de er fjernet, bliver såret overhældt med terpentiniolie og besmurt omkring hele det angrebne parti. Den stærktlugtende olie holder fluerne på afstand, og det har ikke sket for os, at der senere er opstået nyt angreb...

Et får, der går løst, fanges ved at løbe det træt. Et får er for en ung rask mand ikke så vanskeligt at løbe træt, idet man ustandseligt forfølger det, og passer på, at man selv får den lille omgang og hertil en meget vigtig ting, nemlig at passe at fåret ikke får tid til at urinere, hvad det vil føle trang til og vil gøre efter et kort løb. Forhindres det, giver det hurtigt op, og bliver stående stille med sænket hoved eller lægger sig på knæ. Har man således fået et får af en større løsgående flok, lægges tøjret på det, og så tager man om rebet med venstre hånd tæt op til hovedet og kravlende skubbes fåret langsomt og forsigtigt op til flokken, således at man ved et raskt greb kan snappe det nærmeste får om et ben, og så holder man det fast, til hjælperen tager det om halsen og lægger tøj på det. Har man således fanget et par får eller lam, trækker man af med dem, og hele flokken følger frivilligt med hjem... Hvis man ta-

Carlo Dalgas: En fåreflok. Motivet fra Faxingeskoven ved Nysø (1847–48).

ger et lam ud af en løsgående flok, f.eks. når en slagter kommer og vil beføle og veje det, tager man blot et får med tøjlr og tager det i venstre hånd ved hovedet, lægger sig på knæ og skubber det langsomt snigende sidelæns ind mod lammeflokken og er klar til at stikke højre hånd ind under bugen af ledefåret, og med et raskt tag har man fat i et ben, så er lammet fanget, idet det er forholdsvis let at holde på et ungt lam...

Vi havde alle løsgående lam som, når man havde fårene stående tøjret op ad naboen, ligeså godt gik på nabovens græs og korn som på eget, hvilket var til stor gene for alle parter, især for dem, der af andre blev udbyttet. Det er altid sådan, at høns og lam altid helst vil gå på andres og dermed skaber ufred mellem naboer. »Man kan ikke holde fred længere end naboen vil«... Nærgående og ofte ubesindige tøjringer med moderfår med lam kommer ofte på tværs af andres rettigheder og ikke mindst på særlig fredede arealer som korn og roer (disse havde man dog ikke før århundredskiftet), der af en sådan letsindig tøjring kan få en hård medfart, som i høj grad medfører mis-

hag og ofte trætte mellem ellers under andre forhold gode naboer. Disse for fredens bevarelse anførte argumenter medførte, at man godt op i dette århundrede gik over til, at hver indhegnede sine arealer, så hver kan holde småkravlet på sit eget...

Langs alle øens offentlige veje var det førhen altid skik at tøjre kvier, kalve og får langs rabatten og så brugtes løbetøjr, et længere bagtøjr med to pæle. På dette tøjr sad et legen, hvortil fortøjret var fæstnet. En sådan tøjremåde forulempede ikke færdslen så meget som et helt tøjr, der ofte kan nå over hele vejen og være farlig for de vejfarende...

Om efteråret kan væddere være et problem

Som et eksempel på en vædders angrebslyst kan jeg berette følgende. Det var et efterår i fårenes brunstperiode, at jeg ville forsøge at genne naboens får, der var på vej ind til vores, væk. Dette blev vor vædder, der var en 2 år gammel stridbar herre, højlig fornærmet over og gik til angreb imod mig. Jeg var med det samme klar over hans hensigt og holdt øje med ham, men han havde fået kik på mig og var ikke til sinds uden videre tiltale at give op, men for på mig ustandselig, og jeg kunne kun afværge hans tilløb ved at springe til side, hver gang han var inde på mig. Disse angreb fortsatte uafbrudt, til jeg til sidst blev noget nervøs over kampens udfald. Et fejlspring fra min side kunne lægge mig. Jeg lagde mig derfor ned fladt på jorden, og så kunne han ikke gøre mig noget, og da han så det, kom han hen til mig og snusede og sparkede mig. Jeg havde ham nu på nært hold og lagde en arm om halsen på ham og rejste mig op, thi nu mente jeg da, at være herre over situationen. Jeg tog nu en træsko af, og med den bombarderede jeg ham med meget kraftige slag i hovedet, og troede, at jeg dermed kunne skræmme ham, så han ville fortrække, så jeg kunne komme fra ham og gav ham derefter løs og ville gå fra ham, men det var en fejlregning. Han angreb mig på ny, og så måtte jeg atter tage ham om halsen med den ene arm og en hånd i halen, og på den måde førte jeg ham hjem i nærheden af gården, så jeg kunne smutte fra ham.

Det er karakteristisk for en vædder, der bliver angrebslysten, enten det er overfor en rival, eller en mand fornærmer

ham, at han øjeblikkelig tilkendegiver bestemte udfordrende manerer: overfor en kollega eller rival går han meget behersket og majestætisk lige hen til ham efter først at have lagt sin stridslyst tilkende ved, med store stirrende øjne og en uafbrudt slikken sig om munden, med lidt hældende og fremstrakt hoved og tilbagestillede øren, at udfordre ham ved en snorkende lyd, og henad halsen slikkende bevægelse og samtidig at sparke op og ned ad forboven af denne. Dermed er begge rivalerne kampklar til en dyst og med hældende hoveder hver til sin side slikkende sig hæftig, lægger ørene tilbage og går i den anførte stilling hver en 10–15 skridt tilbage og farer med noget bøjede hoveder lige i skallen på hverandre, så det giver et skrald, så man skulle tro, at pandeskallerne brast. Denne dyst gentager sig atter og atter til den ene af parterne giver op og løber sin vej eller falder. Da er sejerherren ene på valpladsen, og han har fra denne dyst herredømmet for den nærmeste tid, indtil en dag der kommer en anden, der måske er stærkere, hvad en gammel toåring eller treårig vædder altid er, men sjældent har man dem mere end 2 år, og dette dog kun, når det drejer sig om et godt typisk avlsdyr...

Mærkning

Hver ejendom havde sit bestemte mærkesystem, som dog i almindelighed kun gjaldt for fårene, som var mest udsat for at bortløbe og blande sig mellem andres får. Mærkningssystemet var bestemte former for klipning i ørene, og hver gårds får havde sit bestemte klip... Vore var mærket med et dybt hak eller klip i højre ørespids. En anden gård havde det samme klip i venstre øre, en tredie et ret klip af højre og en fjerde det samme i venstre, en femte havde et meget dybt til det halve øre afklippet i det højre, en sjette det samme i venstre og så fremdeles. Der var også klippet flige og lige indhak i ørenes ene eller anden side, enten for eller bag; et hak eller to hak. Det vil forstås, at der på den måde kan blive de mærkeligste klip indtil alle 26 gårde havde sit umiskendelige mærke...

Mærkningen foregik for lammenes vedkommende altid om foråret straks efter, at de var født og for mit vedkommende skete det ved at lægge øreflippen dobbelt sammen og med en saks foretage et skråt opadvendende klip, og mærket bliver da

med modsat nedadvendende hak, når øret rettes ud... Det kendes ikke, at lammene var mærket således, at alderen deraf kunne bestemmes. Alderen på fårene bestemmes tilnærmelsesvis af tændernes længde og beskaffenhed, idet unge, yngre og gamle har henholdsvis lange brede, kortere og smallere og med nogen åbning imellem de enkelte tænder. Det gamle 8-10 årige får har korte spidse og meget uregelmæssigt stillet ofte manglende tandsæt, og et sådant får egner sig kun til slagting og knapt nok det, idet det bliver magert og ikke meget anvendeligt til at spise, og det giver ej heller så gode og pæne lam. Første års ungfår giver sjældent mere end eet lam, der er noget mindre end andet års lam. De unge og yngre får giver den bedste og længste uld. Den hud, der blev klippet af ved mærkningen, kastedes bort. Forestillinger, der knyttedes til mærkningen, kendes ikke.

Kastration

En foranstaltning, der altid foretoges samtidig med mærkningen var, at kastrere alle vædderlam med undtagelse af det eller de, der eventuelt skulle være til tillæg. Denne kastration foretoges i løbet af de første otte dage efter fødslen og foregik på følgende måde. Medhjælperen, som holdt lammene, satte sig eller stod på hug med det lille lem anbragt på ryggen med lændepartiet liggende imod mandens knæ. Han fastholdt alle fire ben, to i hver hånd, og den, der foretager operationen, tager med venstre hånds pege- og tommelfinger dyrets pung, trækker den lidt ud og med en skarp kniv i højre hånd skærer den øverste halvdel væk. Derved blottes testiklerne, som en for en med venstre hånds to fingre trækkes noget ud af lejet, og med kniven afskæres strængen helt ind, og operationen er fuldført. Den gør ikke dyrene noget ud over, at de et par dage fører bagbenene noget stramt. Vi har aldrig nogen uheld dermed...

Fåreholdets ophør

Fårene var i 110 år, altså efter udskiftningen 1832, en fast bestanddel af besætningen på vor gård, hvad den forøvrigt var på alle gårdene. Dog havde vi i de sidste årtier kun 6 får og 1 væd-

der, da den store lammeflok ikke var god at holde styr på og særlig med hensyn til roemarken. Men så kom krigen 1940–45. Da fuldbyrdes deres skæbne for vort vedkommende, idet der 1941–42 blev udstedt et ministerielt forbud mod at sælge lammene, før de blev store. Dette var af hensyn til fuld udnyttelse af uldproduktionen. Dette påbud medførte, at man måtte sælge hele fårebestanden, da man ikke kunne græsse og fodre så mange løse lam sommeren over. Vi havde ikke en græsning, der vedblivende kunne holde lammene i vækst og foderstand. Man var da baseret på at fodre lammene op til salgsværdi til midsommer. Efter den tid på året havde man ikke friskt fåre- eller lammegræs, og derfor måtte man med beklagelse give afkald på det gamle traditionsbundne husdyr, der i så mange år har givet os en god biindtægt, og sulebeholdning til husholdningen og tælle til lysestøbning..., og ulden, hvorefter de gode gamle varme beklædningsvarer fremstilledes. Ulden var fortidens og er nutidens idealiske råstof til en beklædning, der giver eller holder på legemsvarmen...

En gammel overlevering

Til vort mangeårige fårehold knytter sig en gammel overlevering, som jeg i denne forbindelse vil knytte til minderne om en af dem, der oplevede dette ved udskiftningen 1832, at skulle flytte fra Drejøs gamle by, og ud på den nøgne øde fjerntliggende stenfyldte og med tjørn overgroede Drejø skov, nemlig faders formand, den gamle ved døden 93-årige Jens Hansen... Han sagde, da de andre, der fik lov til at blive i byen, mistrøstede ham med at skulle ud og bo i sådan en ødemark eller ørken: »Ja, kan jeg ikke få andet ud af det, kan jeg da holde en del får, så kan jeg og konen vel nok bjærge føden«. – Der blev i tiden derefter til mere end fårehold. Den plet jord, der da var miskendt og ringeagtet... blev og er endnu i vore dage misundt deres besiddere.

Beretningens tegnsætning og stavning er normaliseret, forkortelser opløst ligesom særlig knudrede sætninger er rettet ud og eventuelt forkortet.

Udnyttelsen af fårenes gødning, fårenes slagtning samt ul-

*dens tilberedning har Jens Hansen skildret i tre andre be-
retninger.*

*Jens Hansen bruger ordet hæl om en tøjrepæl. Denne be-
tegnelse brugtes i den nordlige halvdel af Jylland, på Als og
Drejø.*